

Innehållsförteckning

Om strategirapporten – syfte och upplägg	2
1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning.....	4
2 Översikt av strategisammanhanget	4
2.1 Förändringar i strategisammanhanget.....	4
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget.....	5
2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer	6
3 Resultatreddovisning.....	7
Sidas bidrag till förändring på strateginivå.....	7
3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter.....	8
3.1.1. Mål 1.1: Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för det civila samhällets organisationer.....	8
3.1.2. Mål 1.2: Bidra till hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner	9
3.1.3. Mål 1.3: Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället	11
3.2 Stödområde 2: Förbättrade förutsättningar för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor	13
3.2.1 Mål 2.1: Mål 2.1 Bidra till förbättrade förutsättningar för fattiga människor vad.....	13
avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning.....	13
4. Implikationer för innevarande strategiperiod	15
Bilaga 1: P6 Rapport.....	17

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är rapportera Sidas strategigenomförande till UD. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, årlig strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter genomförd operationalisering. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de år då varken en fördjupad översyn eller operationalisering genomförts.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn genomförts. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. rapportering, reserapporter, studier, utvärderingar, analyser och anteckningar från partnermöten).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas till UD.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stödrområde*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/3.

”Trafikljusen” är Sidas viktigaste signalsystem för att följa hur det går i strategigenomförandet. En bedömning görs för varje strategimål och ger en snabb överblick av nuläget. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 3) i strategirapporten. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. **Utveckling mot strategimålet:** Strategimålen anger vad Sidas arbete ska bidra till under en angiven strategiperiod och utgör den huvudsakliga styrningen i strategigenomförandet. Trafikljusbedömning för *utveckling mot strategimålet* används för att få en snabb uppfattning om utvecklingstrender inom de målområden i kontexter där Sida är aktiv. Sidas insatser kan vara med och påverka utvecklingstrender inom de områden där vi är aktiva, men det handlar ofta om större komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå, där ett stort antal faktorer utanför Sidas kontroll inverkar på utvecklingen i kontexten. Trafikljusbedömningen och färgsättningen motiveras och beläggs utifrån tillgänglig statistik, källor eller rapporter.

Bedömning av utvecklingstrender i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

- Grön:** Utvecklingen går framåt
- Gul:** Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt
- Röd:** Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens relevans:** Sidas strävan är att sätta samman och upprätthålla en relevant och väl avvägd portfölj i förhållande till utvecklingsutmaningar i respektive strategikontext, strategins mål och Sidas ambitioner avseende förväntade förändringar och resultat. *Portföljens relevans*, dvs. om Sida har satt samman en väl avvägd portfölj av insatser och aktiviteter som bedöms bidra till förändring i linje med strategimålet.

Sida måste löpande justera sin förändringsteori och portfölj utifrån olika aspekter:

- (i) föränderlig kontext och sammanhang, (ii) efter den styrning som myndigheten får och (iii) beroende på om aktiviteter inte gett eller förväntas ge resultat. Trafikljusbedömningen och färgsättningen av detta trafikljus beaktar och utgår från dessa aspekter.

Bedömning av **portföljens relevans**:

- Grön:** Portföljen är relevant
- Gul:** Portföljen är delvis relevant
- Röd:** Portföljen är inte relevant

1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

Mål³Portfölj⁴

Stärkt kapacitet i det civila samhället

Bidra till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner

Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter

Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

Förbättrade förutsättningar för hållbar ekonomi och samhällsstyrning

2 Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp:
90 MSEK

Utbetalat belopp hittills:
67,1 MSEK

Antal insatser 2019:
9

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Kubas ekonomi är mycket ansträngd och genomgår den allvarligaste nedgången sedan effekterna av Sovjetunionens kollaps på 1990-talet. Anledningarna till den kraftiga försämringen är dels att de ekonomiska reformerna går långsamt samt externa faktorer⁵ som har lett till ett kraftigt underskott av hårdvaluta. Detta har bidragit till svårigheter att importera mat, medicin och bränsle. För att komma till bukt med underskottet på hårdvaluta meddelades i oktober att USD nu får användas som betalningsmedel i vissa butiker samt att egenföretagare tillåts importera kapitalvaror. Detta anses kunna minska kapitalflykten, stärka likviditeten hos bankerna och inte minst ge invånarna fler och billigare produkter.⁶ Det finns få tecken på att den övergripande situationen skulle utvecklas till det bättre i närtid, då relationerna med USA och flera andra länder i Latinamerika är frostiga och den inhemska ekonomiska politiken trots accepterandet av USD som betalningsmedel visar på få framsteg.

³ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

⁴ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

⁵ Minskade bränsleleveranser från Venezuela, kraftig minskat antal kubanska läkare i andra länder. Legala åtgärder och embargon av Trumpadministrationen vilka påverkar handel och investeringar negativt, inkl. färre turister och beloppsbegränsningar i remitteringar till Kuba.

⁶ Kuba: partiell dollarisering av ekonomin och osäkerhet kring den konvertibla pesos fortlevnad. D-post: HAVA/2019-12-02/1647

Under hösten har den akuta bränslebristen, på grund av stora problem för landet att få oljeleveranser, orsakat omfattande utmaningar för landet - energiförsörjningen, leveranser av livsmedel, transporter till och från jobbet, begränsad tid för ministerier och företag att fungera och många timmars köande vid bensinstationerna.⁷ Detta har påverkat Sidas verksamhet generellt då ett antal planerade besök och utbildningar från partner fick lösa att ställas in. I dialog med Sida har partner anpassat sig till situationen och genomfört aktiviteter med de som kan närvara, genomfört en del på distans samt flyttat fram aktiviteter. Om den ekonomiska krisen förvärras ytterligare finns det risk att det har en direkt inverkan på både genomförandet av portföljen och sannolikheten att nå strategimålen. Det uppkommer många oförutsägbara utmaningar och det är tydligt att både Sida och partner måste agera med stor flexibilitet för att kunna genomföra verksamheten.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Sveriges roll i strategisammanhanget bedöms vara strategisk och betydelsefull, trots begränsade volymer. Den huvudsakliga inriktningen inom strategin är kapacitetsutveckling, institutionssamarbete och erfarenhetsutbyte. En prioritering är att bidra till att öka de kubanska kontaktytorna och ge kubanska aktörer möjligheter till insyn i svenska samhällslösningar. Det finns ett genuint intresse från kubanskt håll för svenska samhällslösningar och Sida bedömer att kubanerna ser Sverige som en trovärdig aktör.

Biståndseffektiviteten bedöms vara en utmaning då det inte finns någon formell givarsamordning och tillförlitliga data saknas. Sida träffar vid varje besök andra givare för att öka förståelsen av givarbilden samt samordna och informera om Sidas insatser. Sidas bedömning är att de främsta givarna är EU, FN, Schweiz, Kanada och Japan. Sveriges bistånd i relation till landets biståndsvolym bedöms vara liten.

Avtalet mellan Kuba och EU om politisk dialog och samarbete, PDCA⁸, undertecknades i december 2016 och dess provisoriska tillämpning trädde i kraft i november 2017 i väntan på ratificering av EU:s samtliga medlemsstater.⁹ Avtalet innehåller politisk dialog inom fem områden; mänskliga rättigheter, bistånd, Agenda 2030, icke-spridning och kampen mot olaglig vapenhandel samt en omfattande policydialog på sektornivå för handel och handelssamarbete. Det andra gemensamma rådet mellan EU och Kuba genomfördes i september 2019 i Havanna. Sveriges riksdag godkände samarbetsavtalet mellan Kuba och EU den 20 november 2019 och den svenska regeringen ratificerade avtalet i december samma år. Litauen är nu det enda land som återstår för att godkänna PDCA.

EU-delegationen: Det finns för närvarande ingen gemensamprogrammering mellan medlemsländerna eftersom Kuba sköter samordning bilateralt mellan olika givare. Det finns en viss samordning mellan EU:s medlemsländer vad gäller utvecklingssamarbetets genomförande men den skulle kunna stärkas. Den gemensamma EU-strategin *Multiannual Indicative Programme*, MIP, gäller under perioden 2014–2020, med följande prioriterade områden; uthålligt jordbruk, matsäkerhet, miljö och klimat samt stöd till uthållig ekonomisk och social modernisering. Det finns därmed synergier kopplade till vissa stödområden inom av den svenska strategin för Kuba. Sida samordnar med EU-delegationen i de ämnesområden som är relevanta, exempelvis inom statistik, skattefrågor samt inom det civila samhället. EU-delegationen genomför utlysningar riktat till det civila samhället att presentera projekt inom ramen

⁷ Månadsrapport Kuba-september. D-post: HAVA/2019/10/01/2344

⁸ EU-Cuba Political Dialogue and Cooperation Agreement.

⁹ EEAS, EU-Cuba relations factsheet. https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/16558/EU-Cuba%20relations,%20factsheet

för kommissionens biståndssamarbete med Kuba vilket Sida sprider till intresserade aktörer. FN genomför en stor del av EU-biståndet.

USA har under året fört en alltmer hård för politik med hårdare sanktioner och en tydligare isolation av Kuba. Relationen med andra länder blir därmed allt viktigare. Det finns för närvarande en tydlig möjlighet för EU att stärka relationerna med Kuba.

2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer

Tabell 5. Utfall från samtliga anslagsposter i landet

	Anslagspost	Utfall 2019 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
Cuba	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	373	0
Cuba	105 Latinamerika (7 1:1.7)	27 948	41 170
	Total	28 322	41 170

Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället: Svenska partnerorganisationer (SPO) kan inkludera Kuba i sina ramstöd och under 2019 utgick ett mindre stöd till Kuba från *Union to Union*. Diakonia är SPO och får även stöd inom ramen för Kubastrategin. Internt erfarenhetsutbyte sker därmed kopplat till detta stöd.

HUM-Strategin: Under året har inget direkt humanitärt stöd från Sida utgått till Kuba, men Sveriges omfattande kärnstöd till relevanta FN-organisationer och Rödakorsrörelsen kom även Kuba till del 2019.

Globala strategin för mänskliga rättigheter och demokrati: Inom strategin får organisationer som United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO) kärnstöd och inom dessa ingår Kuba och kubanska partner. Ytterligare samordning för ökad effektivitet bör utvecklas.

Andra aktörer: Sida har även dialog med svenska näringslivsaktörer för att se över möjligheten till ett *Public private development partnership* (PPDP) inom yrkesutbildning. Dialog sker för närvarande med Volvo CE, United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) och kubanska utbildningsministeriet.

Gröna Klimatfonden. Inför nästa styrelsemöte den 10 - 12 mars föreslås ett omfattande stöd till Kuba som ska implementeras via Food and Agriculture Organization (FAO). Stödet syftar till att klimatanpassa jordbrukssektorn på Kuba, vilket innefattar val av grödor, hantering av vatten samt användning av bekämpningsmedel och gödningsmedel som beaktar ett förändrat klimat¹⁰. Sverige är en av de största finansörerna av Gröna Klimatfonden och Sida avser att följa implementeringen av stödet samt se vilka möjligheter det finns för synergier med övriga stöd inom ramen för strategin.

¹⁰ Green Climate Fund, Meeting of the Board 10-12 March. GCF/B.25/02/Add. 03

3 Resultatredovisning

Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Strategin för Kuba har två stödområden (i) *Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter* och (ii) *Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor*, varav den första har tre mål och den andra ett mål.

Under operationaliseringen av strategin gjorde Sida bedömningen att tyngdpunkten inom strategin bör ligga på stödområde 1) *Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter* både vad gäller volym och antal partner. Givet slutsatserna från den multidimensionella fattigdomsanalysen (MDPA) samt den politiska och ekonomiska utvecklingen under pågående strategiperiod gör Sida bedömningen att fördelningen mellan strategins två stödområden är av underordnad betydelse medan det är viktigare att konsekvent integrera ett rättighetsperspektiv i alla insatser.

Under hela strategiperioden är den finansiella fördelningen mellan de två områdena relativt likartade. Sidas bedömning är att den nuvarande balansen inom portföljen ger goda förutsättningar att bidra till strategins övergripande mål. Sammanfattningsvis gör Sida bedömningen att vi med nuvarande portföljsammansättning har insatser med en bredd av aktörer inom tematik som är relevant i förhållande till strategimålen.

Enligt tabell/modell 4 *Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives* i bilagan Bisirapport P6 visar Sidas bedömning att lite mer än hälften av insatserna *mycket sannolikt* kommer att uppnå sina mål. För resterande insatser är det *sannolikt* att insatserna kommer att uppnå målen. Detta visar att insatserna går i enlighet med plan, trots vissa förseningar.

Portföljens sammansättning bygger på ett medvetet val att stödja organisationer i ett långsiktigt perspektiv. Balans eftersträvas mellan stöd till olika typer av aktörer, d.v.s. statliga aktörer, aktörer inom det civila samhället samt inom näringslivet. Syftet är att med en väl sammansatt portfölj, nå, och över tid stärka, en bredd av relevanta och potentiella förändringsaktörer i civilsamhället, näringslivet samt inom offentliga institutioner. Erfarenhetsutbyten och olika typer av kapacitetsutveckling är dominerande inom ramen för strategin och svenska myndigheter, svenska enskilda organisationer och näringslivsaktörer spelar därför en central roll i genomförandet. En tydlig prioritering är att Sida samarbetar med strategiska partner med god lokal förankring samt förmåga till flexibel och situationsanpassad analys.

De grupper som Sida identifierar som de mest marginaliserade och utsatta på Kuba, utifrån den multidimensionella fattigdomsanalysen, är: afro-kubaner, personer som identifierar sig som HBTQI, kubaner som inte har tillgång till remitteringar och andra utsatta personer. Sida identifierar även ungdomar som en viktig målgrupp givet den stora migrationen i landet samt den demografiska utmaningen som landet står inför.

Sida har stärkt portföljen tematiskt. En rekommendation i den fördjupade strategirapporten var att stärka portföljen inom mänsklig säkerhet och tydliggöra konfliktkänslighet inom ramen för befintliga stöd och en annan rekommendation var att stärka integreringen av miljö- och klimatperspektivet. Sida har genomfört tematiska workshop med partner och Sidas verksföreträdare och avdelnings

ämnesrådgivare. Tanken är att systematiskt hantera samtliga perspektiv och bidra till lärande, erfarenhetsutbyte, ägarskap kring tematiska frågor och ökad tematisk kvalitet inom portföljen. Sidas erfarenhet av detta metodarbetet är mycket god då det bidrar till en integrerad portfölj där partner delar med sig av erfarenheter och stärker varandra utifrån respektive kompetensområde.

3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

3.1.1. Mål 1.1: Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för det civila samhällets organisationer

Strategimål

Enligt den kubanska konstitutionen är det inte tillåtet att organisera sig i oberoende rörelser, fackföreningar eller politiska partier. Föreningsfriheten och nödvändiga reformer inom lagstiftning har diskuterats officiellt under året men det har inte lett till några konkreta förändringar. Det är olagligt att organisera sig i oberoende organisationer och risken för infiltration anses stor.

Det oberoende civilsamhället har under senare år utökats med bloggare och oberoende journalister, samtidigt blir allt fler utsatta och utrymmet för kritiska röster krymper. Under året har det förekommit många gripanden av oberoende journalister.

Trots att det sker en viss stärkning av möjligheten för det civila samhället att uttrycka sig och ta del av relevant information, framförallt genom ökad tillgång till internet är det inte tillräckligt gynnsamt för att göra bedömningen att utvecklingen går delvis framåt. Sidas bedömning är att inga tydliga positiva förändringar har skett vilket motiverar en fortsatt röd färgmarkering.

Portfölj

Sidas bedömning är att portföljen är väl sammansatt tematiskt. Sida stödjer ett mindre antal aktörer som bidrar med kapacitetsutveckling inom relevanta områden i syfte att långsiktigt stärka kubanska civilsamhällesorganisationer och deras kapacitet. Ett flertal av organisationerna har en bred förankring och representerar olika delar av det kubanska samhället. Sida stödjer svenska enskilda organisationer som i sin tur stödjer kubanska civilsamhällesorganisationer. Vid en utökning av strategibeloppet skulle Sida kunna utöka stödet till fler organisationer och ytterligare stärka resultatet.

Trots en komplex kontext så har de ansatser som påbörjades 2018 för att stärka det kubanska civilsamhället kunnat fortsätta under 2019. En djupare MR-förståelse har lett till att de registrerade organisationerna bidragit till ökad bredd genom att erbjuda plats åt initiativ som annars inte kunnat

verka. Detta tyder på en mognad hos de etablerade aktörerna som tar ett större ansvar för utvecklingen av det civila samhället¹¹.

Vidare får ett nätverk som arbetar med folkbildning i Guayacán i östra Kuba stöd. Arbetet med nätverket har bidragit till ökat kollektivt deltagande i lokala processer genom att befolkningen har engagerat sig i lokala politiska frågor. Under 2019 har befolkningen i Guayacán organiserat sig för att förbättra bostäder och agera kollektivt för att bygga en bättre skola och påverka provinsiella myndigheter för att få dit fler lärare. 20 bostäder har idag el, och arbetet med att alla ska ha el och dricksvatten pågår.¹²

3.1.2. Mål 1.2: Bidra till hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner

Strategimål

Inom området hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner bedöms utvecklingen på Kuba gå delvis bakåt. Genomförandet av reformer som avser effektivisera den statliga sektorn, dra ner på statens utgifter och öka landets produktivitet och tillväxt går långsamt och möter många byråkratiska hinder.¹³ Sedan 2013 har ansträngningar för att försöka få Kubas raserade ekonomi på fötter genom försiktiga reformer i marknadsekonomisk riktning för att uppdatera den ekonomiska och sociala modellen. Denna process har inkluderat insatser för att modernisera statligt ägda företag och institutioner samt öppna för icke-statliga aktörer att agera. Men USA:s allt hårdare sanktioner, krisen i Venezuela, samt minskande hälsovårdsexport har utgjort stora motgångar under det gångna året för den kubanska ekonomin¹⁴ och har även negativa effekter på en hållbar samhällsutveckling.

Den nya konstitutionen som antogs 2019 har utvecklat det nationella juridiska ramverket vilket skulle kunna bidra till förbättringar för respekten av mänskliga rättigheter och privat egendom. De förbättringar som en praktisk tillämpning av det nya regelverket kan komma att innebära är bland annat ökad decentralisering av makten från den centrala till den lokala nivån samt en tydligare maktfördelning mellan stats- och ministerråden. Detta bedöms relevant för uppfyllandet av strategimålet. Konstitutionen nämner också för första gången de mänskliga rättigheterna som universella och okränkbara. Ett exempel är integreringen av rätten till *habeas corpus* i en rättsprocess¹⁵. Dessa förbättringar är dock beroende av den praktiska tillämpningen och utformandet av konkret lagstiftning.¹⁶ Kapaciteten hos statliga institutioner att integrera nya arbetssätt med utgångspunkt i den nya konstitutionen bedöms som svag

¹¹ 3 resultat 2019, sid 1, Dok. nr. 004012/20

¹² Resultat, sid 1, Dokumentnr: 005641/20.

¹³ Sveriges ambassad Havanna. Landöversikt Kuba 2018, sid 7.

¹⁴ Månadsrapport Kuba-December. D-post: HAVA/2020-01-03/1302. Dokumentnr: 001748/20.

¹⁵ Principen, *habeas corpus*, syftar till att varje person som hålls i fängsligt förvar (är frihetsberövad) ska ha rätt att inom en viss kortare tid få höra anklagelserna mot sig. Personen ska också få rätt att bemöta de här skälen, Likaså ska vederbörande få en domares eller domstolsutslag om laga skäl finns till fortsatt frihetsberövande – alternativt frigivande med eller utan villkor.

¹⁶ Konstitutionsprocessen på Kuba, D-post: HAVA/2019-06-06/1040. Dokumentnr: 016716/19.

och det demokratiska underskottet, ekonomiska problem och repressiva tendenser som delvis kännetecknar det kubanska samhället förväntas kvarstå en lång tid framöver.

Portfölj

Portföljen bedöms fortsatt relevant för uppfyllelsen av strategimålet. Den har för närvarande 3 insatser i avtal med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)¹⁷, Statistiska Centralbyrån (SCB)¹⁸, Diakonia¹⁹ och Sida har inlett en pilotstudie med Skatteverket (SKV)²⁰. Insatserna bedöms ha en potential till att stärka både statliga och andra aktörer som arbetar med hållbar samhällsutveckling och grundar sig dels på kapacitetsutveckling och erfarenhetsutbyte, dels på stöd till civilsamhället. Eftersom insatserna ovan har som mål att stärka den nationella kapaciteten betonas även hållbarhetsaspekter.

Kuba har under 2019 antagit en ny konstitution och särskilt frågan om att stärka det lokala styret genom ökad maktindelning mellan lokal, provinsiell och central nivå ser Sida som betydelsefull för en demokratisk samhällsutveckling. Det svenska stödet till insatsen ”Stöd till kommunal styrning och utveckling på Kuba” (SKR) bidrar till att stärka det lokala självstyret och förbättra den demokratiska utvecklingen på lokal och provinsiell nivå i Mayabeque och Artemisa. Insatsen stöder utvecklingen av den lokala förvaltningens kapacitet att utveckla sin egen verksamhet och bidrar till en effektivare lokalförvaltning.²¹ Ett resultat är etableringen av ett transparent och djupgående samarbete med en engagerad grupp av utbildare som tillsammans med SKR ska utbilda och stärka kommuners kapacitet. De första modulerna för en kort universitetsutbildning för kommunanställda har påbörjats och fokus ligger på strategisk planering, uppföljning, indikatorer, medborgardeltagande, jämställdhet och hållbarhet.²²

Under 2019 har Sida inlett ett samarbete med Statistiska Centralbyrån i syfte att undersöka möjligheterna till ett myndighetssamarbete mellan SCB och statistikmyndigheten på Kuba, ONEI. Sidas stöd är tänkt att bidra till moderniseringen av Kubas förvaltning samt att förbättra det nationella statistiska systemet inom nationalräkenskaper, välfärds- och socialstatistik, prisstatistik och ONEI:s IT-miljö enligt Kubas prioriteringar.²³ Denna insats bedöms även komplettera arbetet med nationalräkenskaper som FN:s Kommission för ekonomisk utveckling i Latinamerika och Karibien (ECLAC) genomför i samarbete med Kubas regering.²⁴ Under 2019 har Sida gett stöd till en inledande fas för myndighetssamverkan mellan Skatteverket och kubanska skattemyndigheten, ONAT. ONAT som myndighet är relativt ung

¹⁷ Insatsnr: 11755

¹⁸ Insatsnr: 11114

¹⁹ Insatsnr: 11116

²⁰ Insatsnr: 13446

²¹ SKL Support to Efficient and Sustainable Municipal Management and Development in Cuba 2018-2022, Progress Report 2. Dokumentnr: 038488/19.

²² Resultat, sid 1. Dokumentnr: 006592/20.

²³ Final Report Fact-Finding Mission. Dokumentnr: 018111/19.

²⁴ Reserapport 2019-04-05. Dokumentnr: 011957/19.

och Sida bedömer att för att kunna utveckla myndigheten behövs åtgärder inom kapacitetsutveckling, vilket är ett viktigt mål för det svenska stödet.²⁵

Sida ser också ett behov att koppla det långsiktiga utvecklingssamarbetet med förebyggande insatser för att stärka motståndskraften hos människor och lokalsamhällens förmåga att skydda sig mot naturkatastrofer. Diakonia har under 2019 systematiskt stött katastrofförebyggande arbete i provinserna Granma, Santiago de Cuba och Guantánamo. Tre nätverk har bildats vilket har bidragit till att stärka den lokala motståndskraften genom att organisera civilbefolkningen inför klimatförändringar och naturkatastrofer, utvecklat planer för evakuering, humanitär respons och distribution av förnödenheter.²⁶

3.1.3. Mål 1.3: Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället

Strategimål

Kuba är en socialistisk enpartistat och de medborgerliga och politiska rättigheterna är fortsatt kringskurna²⁷. Trots utökad internettillgång under senare år har Kuba fortfarande det mest restriktiva medie klimatet i Latinamerika.²⁸

Den nya konstitutionen, som godkändes genom folkomröstning i februari 2019, innehåller ett förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning. Det återstår dock att definiera hur medborgarna praktiskt ska kunna åberopa de rättigheter som fastslås i konstitutionen. Folkomröstningen föregicks av en konsultationsprocess där den kubanska befolkningen kunde yttra sig kring nationalförsamlingens förslag på lagtext i lokala möten. En av de större frågorna var samkönade äktenskap, då förslaget innehöll en paragraf som skulle omdefiniera äktenskapet, och inkludera samkönat äktenskap. Regeringen beslutade dock att ta bort detta språk från den slutliga versionen av konstitutionen och nu ska frågan avgöras i en folkomröstning. Konservativa religiösa aktörer var speciellt pådrivande och folkomröstningen bedöms bli polemisk.²⁹ Lagstiftningen är således fortfarande diskriminerande.

I jämförelse med andra länder i regionen är jämställdheten relativt god i Kuba och den nya konstitutionen ger skydd mot diskriminering baserat på kön. Utmaningarna i samhället finns dock, framförallt i relation till mäns våld mot kvinnor, sexism och patriarkala strukturer.³⁰

Kuba har ratificerat sex av de nio kärnkonventionerna och flera tilläggsprotokoll inom det internationella ramverket för mänskliga rättigheter. Kuba har skrivit under (2008) men inte ratificerat de två

²⁵ Fact finding Mission Skatteverket. Dokumentnr 006118/20.

²⁶ Resultat, sid 1. Dokumentnr: 005641/20.

²⁷ Regeringskansliet, Utrikesdepartementet, Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Kuba: situation per den 31 december 2017, sid1.

²⁸ 10 Most Censored Countries, sid 14. <https://cpj.org/reports/2019/09/10-most-censored-eritrea-north-korea-turkmenistan-journalist.php#10>

²⁹ Konstitutionsprocessen på Kuba, D-post HAVA/2019-06-06/1040. 016716/19.

³⁰ Läget för jämställdhet i Kuba, sid 1. D-post: HAVA/2019-06-22/1428.

ursprungliga kärnkonventionerna: konventionerna för civila och politiska rättigheter samt ekonomiska, social och kulturella rättigheter. FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter har Kuba varken signerat eller ratificerat.

Sida bedömer utifrån ovan att utvecklingen i landet inte går i riktning mot strategimålet.

Portfölj

Det är Sidas bedömning att insatsportföljens är strategiskt sammansatt. Sida stödjer insatser som bidrar till ökad kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättsstatens principer för det civila samhället såväl som inom offentliga institutioner genom bl.a. kurser och erfarenhetsutbyten. Inom ramen för en ambassadfond för mindre strategiska stöd ger Sida även kompletterande stöd inom exempelvis hbtqi-frågor. Sidas stöd inom jämställdhet riktar sig främst mot att motverka könsrelaterat våld, kunskap kring kvinnors rättigheter samt attitydförändringar. Det är viktigt att betona att insatser med syfte att bidra till detta mål kräver långsiktighet och kontinuitet i sitt genomförande och effekterna av insatserna är svåra att mäta givet den korta tiden för genomförande samt avsaknad av positiv politisk utveckling inom stödområdet.

Genom stödet till *International Legal Assistance Consortium* (ILAC) bidrar Sida till att stärka den demokratiska utvecklingen på Kuba med fokus på rättsstatens principer. Resultat från insatsen visar att kubanska deltagare har fått en fördjupad kunskap om rättsliga verktyg inom en internationell kontext, däribland globalisering, etik och anti-korruption. Inom ramen för detta stöd har kubanska jurister också besökt Sverige under 2019 för att öka sina kunskaper i hållbar utveckling, rättsstatens principer samt bolagsstyrning. Denna studieresa bedöms vara en viktig mekanism för dialog mellan Sverige och Kuba och är ett instrument som ökar möjligheterna för Sverige att påverka utvecklingen inom området. De utmaningar som ILAC ställs inför i genomförandet av insatsen är relaterade dels till brist på kommunikation med samarbetspartner; dels till tilliten i relationen med nationella samarbetspartners som tar tid att bygga upp och sker gradvis. Den komplexa politiska kontexten i landet är också en utmaning och har bland annat medfört förseningar i implementeringsfasen. Institutionell kapacitet för att genomföra prioriterade åtgärder kan därför reduceras av den politiska kontexten.³¹

Den nordiska filmfestivalen *Festival de Cine Nórdico LGBTIQ+* har under våren 2019 bidragit till att öka medvetenheten och kunskapen om hbtqi- frågor i Havanna och ute i fyra provinser. Efterföljande workshops har bidragit utrymme för fria samtal, vidareutbildat aktivister inom hbtqi-frågor och därmed höjt kapaciteten att samtala om dessa ämnen med allmänheten³². Festivalen har därmed bidragit till att uppmuntra yttrande- och mötesfrihet i ett land där detta är begränsat.

Delar av civilsamhället, inom ramen för kvinnors rättigheter, har fått ökad kunskap och kapacitet att påvisa att det finns ett behov av data och statistik för att synliggöra de luckor, och brister som finns. Under året har myndigheterna konstaterat att ett bättre statistik- och dataunderlag behövs för att komma till rätta med ojämlikheter i samhället, framförallt inom områdena rasism och våld mot kvinnor.³³

³¹ ILAC Cuba Programme. Dokumentnr: 006086/20.

³² Rapport Festival de Cine Nórdico LGBTIQ+, Sida, sid 2. 31-05-19, Dokumentnr : 027633/19.

³³ 3 resultat 2019, sid 1, Dokumentnr: 004012/20

3.2 Stödområde 2: Förbättrade förutsättningar för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

3.2.1 Mål 2.1 Bidra till förbättrade förutsättningar för fattiga människor vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning

Strategimål

Den ekonomiska kris som Kuba befunnits sig i sedan 2015 blir allt värre. Utvecklingen i Venezuela och de allt hårdare sanktionerna från USA påverkar Kubas ekonomi i negativ riktning. Ytterligare faktorer är dels att de nationella ekonomiska reformerna går långsamt, minskat handelsutbyte med Brasilien och Argentina, minskning av export av läkartjänster samt nedgång i turismen. Under året har bristen på basvaror som mat och medicin varit tydlig och i september uppstod en akut bränslekris. Bränslekrisen påverkade både offentlig och privat verksamhet som tvingades gå på halvfart under senare delen av hösten.³⁴

Även om staten höjde minimilönen till 16 USD och medellönen 42,6 USD under 2019 är den fortfarande mycket låg. Den informella sektorn är stor och cirka 60 procent av befolkningen får ekonomiskt stöd genom remitteringar.³⁵ Jordbruksproduktionen är fortsatt stagnerande och uppåt 80 procent av allt livsmedel importeras.³⁶ Till detta kommer den ekonomiska politik som effektivt håller tillbaka människors möjligheter till försörjning och framväxten av bärkraftiga företag.

Privat egendom och näringsverksamhet erkänns i den nya konstitutionen som antogs 2019. Den privata sektorn har växt under den senaste åren, ca 600 000 personer arbetar inom mikroföretag eller är egenföretagare, men regelverket ändras med ojämna mellanrum vilket försvårar deras långsiktiga utveckling. Överlag präglas affärsklimatet av regleringar och kontroll, vilket också leder till en omfattande informell affärsverksamhet. Det har inte funnits något statligt stöd till småföretagare men det finns tecken på att detta kan komma att utvecklas framöver i samverkan med universiteten. Egenföretagen står för en allt större del av arbetsmarknaden, trots att det är komplicerat och kostsamt. Ökat privat företagande har även bidragit till en allt större ojämlikhet då skillnaderna i de statliga lönerna är avsevärda.

Genomförandet av reformer går fortsatt mycket långsamt. Vad avser hållbar ekonomi går utvecklingen bakåt och uppvisar nu röd färgmarkering samtidigt som det inom samhällsstyrning snarast står still. Sidas bedömning är därför att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. De externa faktorerna kan utvecklingssamarbetet inte påverka, men däremot kan vi bidra till en ekonomisk politik som ger större möjligheter och fler verktyg för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor på lång sikt.

³⁴ Ekonomisk och handelspolitisk rapport för Kuba 2019, sid 2. Dokumentnr: 0086171/20

³⁵ Ibid, sid. 8

³⁶ Ibid.

Portfölj

Sida bedömer att portföljens sammansättning är relevant för att bidra till målet och ger därför en grön färgmarkering. Sida stödjer program som på ett övergripande plan bidrar till långsiktig ekonomisk utveckling, insatser som stärker institutioner inom handelsrätt samt insatser som stärker organisationer och individer på lokal nivå för hållbar ekonomisk utveckling. Insatserna inom statistik och skattefrågor bidrar i förlängningen till förbättrade förutsättningar för samhällsstyrning. Sidas insatser bidrar till ökade kunskaper hos kubanska akademien, ministerier och banker kring en öppen ekonomi, vilka stödsystem som bör finnas, och vilken roll den finansiella sektorn kan spela i ett lands utveckling på en global marknad. Dessa projekt ger fördjupade kunskaper om samhällsstyrning, marknadsekonomin grunder och utökat beslutsunderlag för den kommande ekonomiska politiken.

Centralbanken är huvudpart i ett utbildningsprogram som implementeras av *Näringslivets Internationella Råd* (NIR) sedan 2017. Utbildningen av personal från de sju statliga bankerna går enligt plan, och anses vara relevant för att öka deras kunskaper om hur ett modernt, hållbart internationellt bankväsende fungerar. Hittills har ca 75 personer från den statliga banksektorn genomgått utbildningen. Under 2019 har ökad fokus lagts på att stärka deltagarnas kapacitet att leda förändringsprocesser. En extern utvärdering 2019 visar att programmet är fortsatt relevant och genomförs på ett effektivt och flexibelt sätt.³⁷ Inom ramen för programmet har en innovationskomponent påbörjats under 2019 med syftet att utveckla samverkan inom hela ekosystemet för innovation och framförallt dialog och utbyte med näringslivet. I november besökte en kubansk högnivådelegation Sverige för att studera det svenska innovationssystemet.

Universidad de la República från Uruguay genomför ett kombinerat utbildnings- och forskningsprogram för att bidra till att öka och fördjupa kunskaper inom ekonomi hos en rad kubanska aktörer, främst inom universitetsvärlden och hos statliga myndigheter. Man stödjer också mastersprogram inom ekonomi, samt utbyten av forskare. Ett viktigt område är ökad kunskap om miljön för egenföretagare, ett tidigare okänt område i den kubanska universitetsvärlden. Kopplat här till sker även utbildning av personal på *Centro de Estudios de la Economía Cubana* (CEEC) som framöver väntas kunna erbjuda stöd till egenföretagare. Programmets experter efterfrågas periodvis av kubanska ministerier för att ge föreläsningar inom olika teman. Överlag går programmet väl och bidrar till en förstärkning av kompetensen inom både akademi, banker och ministerier, vilket förväntas underlätta en öppning av den kubanska ekonomin.³⁸

Sida har inlett en sondering kring möjligheten att genomföra en *Public Private Development Partnership* (PPDP) inom yrkesutbildning tillsammans med Volvo CE, UNIDO och utbildningsministeriet. Syftet är att uppgradera och modernisera yrkesutbildning inom ”heavy mechanics”. Det förväntas leda till mer kvalificerad arbetskraft och ökade möjligheter till sysselsättning vilket skulle bidra till att stärka en hållbar ekonomisk utveckling.

³⁷ Utvärdering Bank Management Programme, sid 3. Dokumentnr: 039186/19.

³⁸ Rapport Ekonomiprogrammet, s 2, Dokumentnr 032007-19.

4. Implikationer för innevarande strategiperiod

- Huvuddelarna inom strategin 2016 - 2020 är fortsatt relevant och Sida föreslår fortsatt samarbete med Kuba i linje med gällande strategi. Rekommendationerna från den fördjupade strategirapporten 2019 ligger fast. Stärkt demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt förbättrade förutsättningar för hållbar ekonomi och samhällsstyrning – är fortsatt centralt. Sida förväntar sig ett uppdrag om att ta fram underlag till en ny strategi. Den nya strategin kan innehålla andra stödområden och/eller resultat vilket kan påverka planering och implementering av portföljens inriktning framöver. Sida kommer att ha beredskap för att fördjupa verksamheten inom innevarande stödområden samt att ta oss an eventuellt nya stödområden eller specifika resultat.
- Det tar långt tid att inleda samarbeten, när det väl är godkänt inom alla relevanta nivåer är vår erfarenhet att det finns tydligt ägarskap. En metod Sida har upparbetat inom portföljen är att genomföra en inledande pilotfas innan Sida fattar beslut om ett mer långsiktigt stöd. Detta för att säkerställa att förutsättningar finns för genomförande och ägarskap på lokal nivå.
- En tydlig risk är förseningar p.g.a. svåröversägliga processer och beslutsvägar inom den kubanska administrationen. Risken minimeras genom att ha beredskap för att förlänga pågående insatser om det behövs samt planera möjliga alternativa insatser parallellt.
- Sida ämnar fortsätta det systematiska metodarbete som strategiteamet har genomfört tillsammans med partner och tematiska rådgivare. Syftet är att hantera samtliga perspektiv och bidra till lärande, erfarenhetsutbyte, ägarskap kring tematiska frågor och ökad tematisk kvalitet inom portföljen. Under 2020 kommer fokus vara på jämställdhetsintegrering och en workshop planeras tillsammans med avdelningens jämställdhetsrådgivare och samtliga partner.
- Intresset för samarbetet med Sverige är fortsatt starkt och Sverige är en trovärdig förebild som samhällsmodell och kan bidra med strategisk input i centrala förändringsprocesser. Erfarenhetsutbyte och kapacitetsutveckling bör fortsatt vara dominerande former för samarbete.
- Ett viktigt syfte med Sveriges stöd är att bidra med kontaktytor och stärka dialogen med och mellan olika kubanska aktörer och ge kubanska aktörer möjligheter till insyn i svenska samhällslösningar. Det gäller såväl aktörer inom civilsamhället som inom olika delar av den kubanska förvaltningen. Svenska myndigheter, svenska enskilda organisationer och näringslivsaktörer spelar fortsatt en central roll. Det bör finnas en balans mellan de olika aktörerna.
- Sida ser att det finns en potential för vidareutveckling både inom miljö och klimat, kultur och HBTQI och det finns goda möjligheter till dialog och ett tydligt svenskt mervärde. Det finns förändringsaktörer inom både det officiella Kuba och det mer oberoende civilsamhället och inom dessa områden ser vi en möjlighet att arbeta med både stat och civilsamhälle.
- Sida ser tydliga möjligheter att arbeta med grundläggande värderingsfrågor i samband med kulturstöd och har identifierat ungdomar som central förändringsaktör. Det finns behov av att stärka fokus ytterligare inom HBTQI-rättigheter. Det är en utmaning att genomföra verksamhet men relevanta öppningar finns.

- Sida noterar den stillastående och delvis negativa trenden kring den ekonomiska utvecklingen och ser att det kan finnas en risk för Sidas genomförande framgent samtidigt som det ökar relevansen för Sidas arbete. Sida kommer att ta hänsyn till denna utveckling i utarbetande av strategiunderlag.

Bilaga 1: P6 Rapport

Table 1. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 4th year with total duration of 5 years.

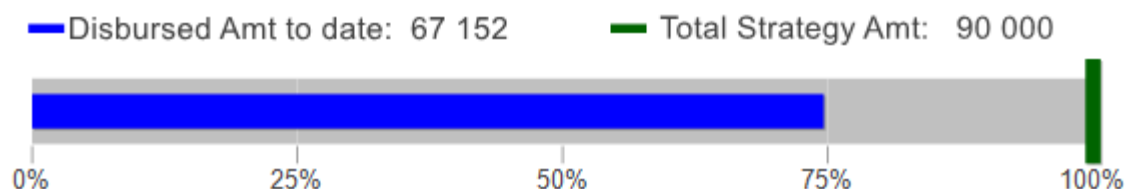
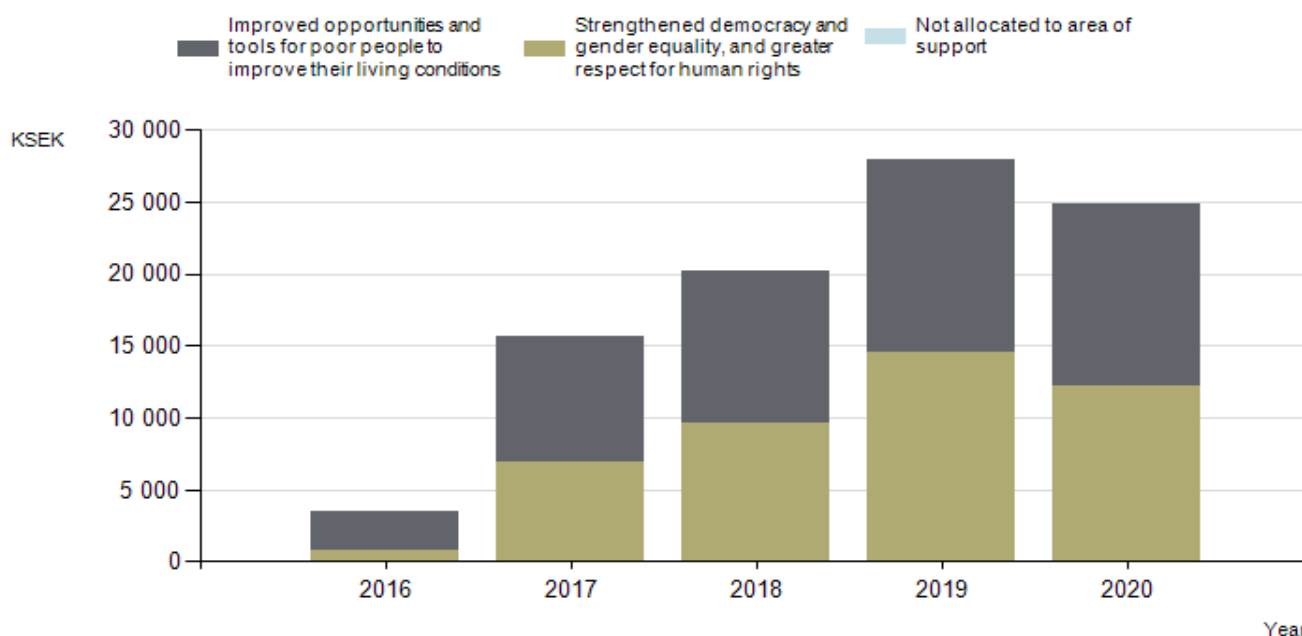

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

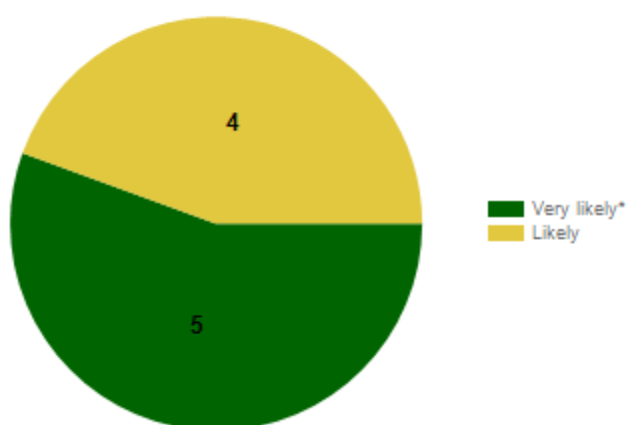
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

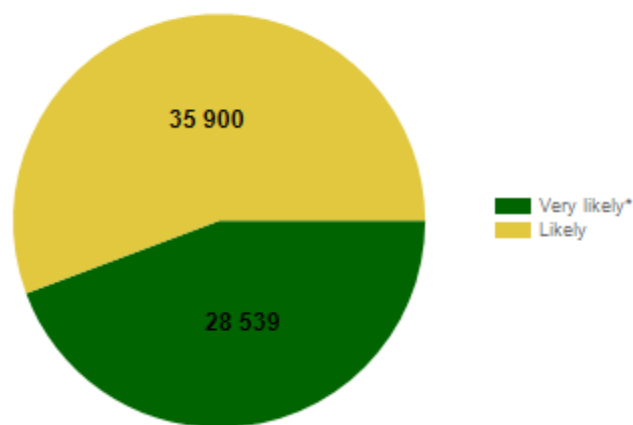
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2019 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2019 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Cuba	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	373	0
	105 Latinamerika (7 1:1.7)	27 948	41 170
	Total	28 322	41 170

The first three digits is a Sida-internal code. The numbers in brackets after the title is the appropriation number in the Swedish state budget, for example (7 1:1.6) is expenditure area 7, appropriation area 1:1, appropriation 6 = Asia. Appropriations 30, 31 and 33 are managed by the MFA and administered by Sida.